ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JOSÉ LUÍS DA CRUZ VILAÇA της 9ης Δεκεμβρίου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Α — Το Tribunal des affaires de sécurité sociale της Nanterre υπέβαλε στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δύο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής (πρώτο ερώτημα) και το προσωπικό πεδίο εφαρμογής (δεύτερο ερώτημα) των κοινοτικών κανονισμών στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως.

2. Το παραπέμπον δικαστήριο αναφέρεται στον κανονισμό 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας [1], επεκτείνοντας, όμως, το ερώτημά του και σε « οποιονδήποτε άλλο κανονισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ». Όπως η Επιτροπή τονίζει στις παρατηρήσεις της, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην τελευταία αυτή κατηγορία δεν περιλαμβάνεται παρά μόνο ο κανονισμός 1612/68 της 15ης Οκτωβρίου 1968 περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας [2].

3. Τα προδικαστικά ερωτήματα ανέκυψαν στο πλαίσιο δίκης που αφορά την αναγνώριση ενδεχομένως του δικαιώματος λήψεως από το γαλλικό Fonds national de solidarité « συμπληρωματικού επιδόματος » που έχει θεσπιστεί για τους δικαιούχους συντάξεων γήρατος και αναπηρίας οι οποίοι στερούνται επαρκών πόρων.

4. Σύμφωνα με τα άρθρα L 685 και L 707 του Code de la sécurité sociale [κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων], ο οποίος εφαρμόζεται στο πλαίσιο της κύριας δίκης, η επίδικη παροχή χορηγείται μόνο σε πρόσωπα που έχουν τη γαλλική ιθαγένεια ή σε υπηκόους κρατών με τα οποία η Γαλλία έχει συνάψει σύμβαση περί αμοιβαιότητας. Με υπουργική εγκύκλιο, οι απάτριδες έχουν εξομοιωθεί, όσον αφορά τη χορήγηση του επιδόματος αυτού, προς τους πρόσφυγες, οι οποίοι μπορούν να τύχουν του εν λόγω επιδόματος, εφόσον συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου L 685 και επομένων του κώδικα κοινωνικών ασφαλίσεων.

5. Η ιδιαιτερότητα της παρούσας διαδικασίας σε σχέση με άλλες κατά τις οποίες το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί ως προς την ίδια παροχή, έγκειται στην ιδιότητα του προσώπου που αξιώνει την παροχή αυτή.

6. Πράγματι, ο Saada Zaoui, στον οποίο ο γαλλικός οργανισμός αρνήθηκε να χορηγήσει το συμπληρωματικό επίδομα, δεν έχει ούτε τη γαλλική ιθαγένεια ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους της ΕΟΚ ή οποιουδήποτε κράτους με το οποίο η Γαλλία να έχει συνάψει διεθνή σύμβαση περί αμοιβαιότητας.

7. Εξάλλου, οι γαλλικές αρχές αρνήθηκαν να του αναγνωρίσουν την ιδιότητα του απάτριδος, ενώ είναι βέβαιο ότι δεν διέπεται από τις διατάξεις περί προσφύγων.

8. Ο Saada Zaoui, ο οποίος γεννήθηκε στην Αλγερία, είναι κάτοικος Γαλλίας και δικαιούχος συντάξεως αναπηρίας καθώς και επιδόματος για μειονεκτούντες ενηλίκους. Είναι παντρεμένος με γαλλίδα υπήκοο χωρίς όμως να αποκτήσει τη γαλλική ιθαγένεια λόγω γάμου.

* Μετάφραση από τα πορτογαλικά.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33.

9. **Β** — Τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το γαλλικό δικαστήριο, καθώς και οι παρατηρήσεις της γαλλικής κυβερνήσεως και της Επιτροπής, επαναλαμβάνονται ή συνοψίζονται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

10. **Γ** — α) Με το πρώτο του ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ζητεί να πληροφορηθεί αν μια παροχή, όπως το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité, εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως αυτό ορίζεται με το άρθρο 4, ή στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής οποιουδήποτε άλλου κοινοτικού κανονισμού και, πιο συγκεκριμένα, του κανονισμού 1612/68.

11. β) Αρνητική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου θα καθιστούσε, ίσως, περιττή, στο πλαίσιο της παρούσας δίκης, την απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

12. Εντούτοις, προκειμένου να ικανοποιηθεί το αίτημα του παραπέμποντος δικαστηρίου, θα ήθελα να διασαφηνίσω, για μια ακόμα φορά, το ζήτημα της εφαρμογής της κοινοτικής ρυθμίσεως επί παροχών όπως αυτή του Fonds national de solidarité.

13. γ) Ας υπενθυμίσω, καταρχάς, εν τάχει, τα κύρια χαρακτηριστικά της παροχής αυτής, όπως συνοψίζονται στην απόφαση Giletti [3].

14. Πρόκειται περί επιδόματος κοινωνικής αρωγής το οποίο χρηματοδοτείται από το προϊόν του φόρου, έχει δε ως σκοπό να εξασφαλίζει γενικώς ένα ελάχιστο όριο μέσων διαβιώσεως, καταβάλλεται επικουρικώς προς άλλες παροχές, ασχέτως του αν οι παροχές αυτές εξαρτώνται ή όχι από την καταβολή εισφορών, και χορηγείται ανάλογα με τους πόρους του ενδιαφερομένου, χωρίς όμως να έχει σχέση με την επαγγελματική του δραστηριότητα, ενώ μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να ανακτηθεί από την κληρονομία που καταλείπει ο δικαιούχος.

15. δ) Ας εξετάσω καταρχάς πώς το τεθέν πρόβλημα μπορεί να επιλυθεί βάσει του κανονισμού 1408/71.

16. Η απάντηση απορρέει αναμφίβολα από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

17. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού και όπως υπομνήστηκε τελευταία με την απόφαση Giletti, «δεν αποκλείονται από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού οι παροχές που δεν εξαρτώνται από την καταβολή εισφοράς» (σκέψη 7)· ομοίως, όπως αναφέρεται στη σκέψη 8 της ίδιας αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο κ), στην έννοια της παροχής περιλαμβάνονται «οι προσαυξήσεις αναπροσαρμογής ή τα συμπληρωματικά επιδόματα».

18. Εξάλλου, καίτοι είναι αληθές ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού, τα μέτρα κοινωνικής προνοίας αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα μια εθνική νομοθεσία, λόγω της κατηγορίας των προσώπων επί των οποίων εφαρμόζεται, των σκοπών της και του τρόπου εφαρμογής της, να συνδέεται ταυτόχρονα τόσο προς την κοινωνική ασφάλιση όσο και προς την κοινωνική πρόνοια (Giletti, σκέψη 9).

19. Αυτό ακριβώς συμβαίνει, όπως δέχθηκε το Δικαστήριο, με μια νομοθεσία όπως η γαλλική νομοθεσία, όσον αφορά το Fonds national de solidarité, που «επιτελεί, πράγματι, διττή λειτουργία, που συνίσταται αφενός στην εξασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου μέσων διαβιώσεως σε πρόσωπα που τη χρειάζονται και αφετέρου στην παροχή συμπληρώματος του εισοδήματος στους δικαιούχους ανεπαρκών παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως» (Giletti, σκέψη 10).

3 — Απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 1987 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 379, 380, 381/85 και 93/86, Giletti και λοιποί κατά CRAM Rhône-Alpes και λοιπών (Συλλογή 1987, σ. 955, σκέψεις 3 και 4)· βλέπε επίσης προτάσεις που ανέπτυξα στις 21 Ιανουαρίου 1987 στο πλαίσιο της ίδιας υποθέσεως.

20. « Κατά το μέτρο που τέτοια νομοθεσία απονέμει δικαίωμα επί συμπληρωματικών παροχών που αποσκοπούν στην προσαύξηση του ύψους συντάξεων που εμπίπτουν στην κοινωνική ασφάλιση, χωρίς οποιαδήποτε στάθμιση των αναγκών και των ατομικών καταστάσεων η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό της κοινωνικής πρόνοιας, η νομοθεσία αυτή εμπίπτει στο σύστημα της κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71 » (Giletti, σκέψη 11).

21. Κατά συνέπεια, ουδεμία υφίσταται αμφιβολία ότι το επίδομα του Fonds national de solidarité εμπίπτει, ως παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως, στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, όπως αυτό καθορίζεται με το άρθρο του 4, εφόσον το εν λόγω επίδομα χορηγείται ως συμπλήρωμα συντάξεως αναπηρίας όπως αυτή της οποίας είναι δικαιούχος ο ενδιαφερόμενος στην υπό κρίση υπόθεση [άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β)].

22. Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση τα πάντα εξαρτώνται από το αν ο δικαιούχος υπάγεται ή όχι στην κατηγορία των προσώπων επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός 1408/71 και, κατά συνέπεια, από την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα.

23. ε) Εντούτοις, πριν προβώ στην ανάλυση του ζητήματος αυτού, θα πρέπει πρώτα να εξετάσω το πρόβλημα αν το επίδομα του Fonds national de solidarité εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής άλλου κοινοτικού κανονισμού και, πιο συγκεκριμένα, του κανονισμού 1612/68.

24. Εν προκειμένω, είναι ουσιώδες το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού· με τη διάταξη αυτή προβλέπεται ότι οι εργαζόμενοι υπήκοοι άλλων κρατών μελών απολαύουν στο κράτος απασχολήσεως « των ιδίων κοινωνικών... πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους ».

25. Η εφαρμογή της διάταξης αυτής, η οποία αποτελεί απλό κανόνα συγκεκριμενοποιήσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, εξαρτάται, σύμφωνα με το κείμενό της, από την ιδιότητα του προσώπου που την επικαλείται· κατά συνέπεια, όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, αρκεί να αναλυθεί το πρόβλημα στο πλαίσιο του δεύτερου ερωτήματος του παραπέμποντος δικαστηρίου.

26. Επομένως, δεν φαίνεται αναγκαίο να ελεγχθεί αν, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως πρόκειται ή όχι περί « κοινωνικού πλεονεκτήματος » κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68 [4].

27. Δ — Το δεύτερο ερώτημα αφορά το αν ένα πρόσωπο το οποίο δεν είναι υπήκοος ούτε κράτους μέλους ούτε άλλου κράτους με το οποίο έχει συναφθεί σύμβαση περί αμοιβαιότητας και στο οποίο το κράτος μέλος όπου κατοικεί δεν έχει αναγνωρίσει τη νομική ιδιότητα του απάτριδος μπορεί, ως μέλος της οικογενείας εργαζομένου υπηκόου του κράτους μέλους εντός του οποίου το εν λόγω πρόσωπο διαμένει ανέκαθεν και, ταυτόχρονα, ως δικαιούχος μιας ή περισσοτέρων παροχών αναπηρίας, να επικαλεστεί τους κοινοτικούς κανονισμούς 1408/71 και 1612/68 προκειμένου να του αναγνωριστεί, στο κράτος μέλος όπου κατοικεί, δικαίωμα για επίδομα όπως αυτό του Fonds national de solidarité.

28. Επομένως, ενόψει των περιστάσεων υπό τις οποίες διατυπώνεται το προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να προσδιοριστεί η κατηγορία των προσώπων επί των οποίων εφαρμόζονται οι κοινοτικοί αυτοί κανονισμοί.

29. Πρέπει να λεχθεί σχετικά με αυτό ότι οι αρχές που πρέπει να εφαρμοστούν για την επίλυση του προβλήματος δεν μπορούν να είναι οι ίδιες και για τους δύο κανονισμούς, δεδο-

4 — Δεδομένου ότι το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, θεωρώ χρήσιμο να αναφέρω επιπλέον το συλλογισμό που ακολούθησε το Δικαστήριο στην απόφασή του της 27ης Μαρτίου 1985 επί της υποθέσεως 122/84, Scrivner (Συλλογή 1985, σ. 1027, ιδίως σ. 1034, σκέψη 16), όπου στηρίχθηκε στην αρχή ότι ο χαρακτηρισμός μιας παροχής (επρόκειτο για το βελγικό « minimex ») ενόψει των « κοινωνικών πλεονεκτημάτων » στα οποία αναφέρεται το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 δεν μπορεί να εξετασθεί παρά μόνο « στην περίπτωση που θα αποδειχθεί ότι δεν πρόκειται για παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1 08/71 ».

μένου ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του, το Δικαστήριο έχει δώσει στους σχετικούς με την κοινωνική ασφάλιση κανονισμούς ερμηνεία υπερβαίνουσα τα όρια του πεδίου που καλύπτουν οι σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων διατάξεις[5].

30. α) Ας αρχίσω από τον κανονισμό 1408/71.

31. Ο προαναφερθείς κανονισμός, όπως ορίζει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, « ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους ».

32. Με βάση τη διάταξη αυτή, ο Zaoui ισχυρίστηκε ότι ως μέλος της οικογένειας (σύζυγος) εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους και υπαγόμενου στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους εμπίπτει στην κατηγορία των προσώπων επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός αυτός.

33. Επομένως, πρέπει να εφαρμοστεί ως προς αυτόν ο προβλεπόμενος με το άρθρο 3 του κανονισμού κανόνας της ίσης μεταχειρίσεως, βάσει του οποίου μπορεί να υπαχθεί στις ευεργετικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας υπό τις ίδιες με τους υπηκόους του οικείου κράτους προϋποθέσεις, αφού μάλιστα είναι ήδη δικαιούχος παροχής (το επίδομα για μειονεκτούντες ενηλίκους) η οποία του χορηγείται υπό την ιδιότητά του ως μέλους της οικογενείας εργαζομένου, κατά τρόπο που επιτρέπει την εξομοίωση της εν λόγω παροχής προς το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité.

34. Εντούτοις, δεν νομίζω ότι η άποψη αυτή πρέπει να γίνει δεκτή.

35. Αντιθέτως, φαίνεται ότι η Επιτροπή έχει δίκιο καθόσον θεωρεί ότι ο Zaoui, καίτοι σύζυγος γάλλου εργαζομένου, δεν μπορεί να επικαλεστεί τον κανονισμό 1408/71, και συγκεκριμένα το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 3, για να λάβει μια παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως όπως αυτή του Fonds national de solidarité, η οποία χορηγείται στους δικαιούχους ως ίδιο και όχι ως παράγωγο δικαίωμα, δηλαδή περιλαμβάνοντας στον ορισμό της παροχής αυτής την αναγκαία ιδιότητα του μέλους της οικογενείας εργαζομένου.

36. Όπως και η Επιτροπή, θα αρχίσω αναφέροντας την απόφαση στην υπόθεση Kermaschek της 23ης Νοεμβρίου 1976[6], όπου η βάσει των άρθρων 67 και 69 του κανονισμού 1408/71 αξίωση για τις γερμανικές παροχές λόγω ανεργίας προεβάλλετο από υπήκοο τρίτου κράτους, σύζυγο προσώπου που είχε τη γερμανική ιθαγένεια.

37. Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο δέχθηκε (σκέψη 7 της απόφασης) ότι το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 « αφορά δυο σαφώς χωριστές κατηγορίες: τους εργαζόμενους, αφενός, και τα μέλη της οικογένειάς τους και τους επιζώντες τους, αφετέρου, ... ενώ τα ανήκοντα στην πρώτη κατηγορία πρόσωπα μπορούν να διεκδικούν τα αναφερόμενα στον κανονισμό δικαιώματα επί των παροχών ως ίδια δικαιώματα, τα ανήκοντα στη δεύτερη κατηγορία πρόσωπα δεν μπορούν να αξιώνουν παρά μόνο τα παράγωγα δικαιώματα, τα οποία έχουν αποκτήσει ως μέλη της οικογένειας ή ως επιζώντες εργαζομένου, δηλαδή προσώπου που ανήκει στην πρώτη κατηγορία ».

38. Με άλλα λόγια, η ίση μεταχείριση την οποία δικαιούται, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το

5 — Βλέπε απόφαση της 19ης Μαρτίου 1964 στην υπόθεση 75/63, Unger (Rec. 1964, σ. 349).

6 — Υπόθεση 40/76 (Rec. 1976, σ. 1669).

άρθρο 3, ο συγγενής εργαζομένου που ανήκει στην πρώτη κατηγορία, πρέπει να εφαρμόζεται σε σχέση με την έννομη κατάσταση, όσον αφορά τα παράγωγα δικαιώματά τους, των μελών της οικογενείας των εργαζομένων υπηκόων του οικείου κράτους μέλους και όχι σε σχέση με την έννομη κατάσταση και τα ίδια δικαιώματα των εργαζομένων υπηκόων του κράτους αυτού.

39. Η τεθείσα με την απόφαση στην υπόθεση Kermaschek αρχή επιβεβαιώθηκε μεταγενέστερα με την απόφαση στην υπόθεση Frascogna της 6ης Ιουνίου 1985 [7] και με την απόφαση στην υπόθεση Deak της 20ής Ιουνίου 1985 [8].

40. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι ο Zaoui δεν είναι ούτε εργαζόμενος υπήκοος άλλου κράτους μέλους, ούτε άπατρις ή εξομοιούμενος προς άπατρι, αλλά απλώς μέλος της οικογενείας εργαζομένου υπηκόου του οικείου κράτους μέλους, δεν μπορεί να επικαλεστεί παρά μόνο τα δικαιώματα που παρέχονται στα μέλη της οικογένειας των εν λόγω εργαζομένων υπ' αυτή τους την ιδιότητα, δηλαδή ως συγγενών των εργαζομένων αυτών.

41. Όμως, το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité χορηγείται στους δικαιούχους του ως ίδιο δικαίωμα και δεν παρέχεται στα μέλη της οικογένειας των εργαζομένων ως παράγωγο δικαίωμα, έτσι ώστε ένα πρόσωπο που βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με τον Zaoui δεν μπορεί να επικαλείται τις διατάξεις του κανονισμού 1408/71 για να αξιώσει τη χορήγηση αυτού του επιδόματος.

42. Το συμπέρασμα αυτό δεν μεταβάλλεται από το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει (καλώς ή κακώς) επίδομα για μειονεκτούντες ενηλίκους.

43. Πράγματι, η αναλογία που προβάλλει ο ενδιαφερόμενος μεταξύ της παροχής αυτής και της παροχής του Fonds national de solidarité, προκειμένου να θεμελιώσει το δικαίωμά του ως προς την τελευταία, δεν αποτελεί πρόβλημα που να πρέπει να επιλυθεί στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου· άλλωστε, είναι προφανές ότι οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση των δυο παροχών δεν συμπίπτουν παρά μόνο μερικώς.

44. β) Όσον αφορά τον κανονισμό 1612/68, το άρθρο 7, παράγραφος 2, του οποίου ορίζει ότι οι εργαζόμενοι υπήκοοι άλλων κρατών μελών απολαύουν, στο κράτος μέλος όπου απασχολούνται, των ίδιων κοινωνικών πλεονεκτημάτων με τους εργαζομένους που είναι υπήκοοι του κράτους μέλους απασχολήσεως, δεν προκύπτει ότι ο εν λόγω κανονισμός μπορεί να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις όπως αυτή του Zaoui, ο οποίος δεν έχει την ιθαγένεια κανενός κράτους μέλους.

45. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως εφαρμόζεται όχι μόνο στους διακινούμενους εργαζομένους, αλλά επίσης και στα μέλη της οικογένειάς τους — έστω και αν δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους — τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού 1612/68 [9], έχουν ασκήσει το δικαίωμα εγκαταστάσεως μαζί με τους εργαζομένους στο έδαφος του κράτους μέλους απασχολήσεως.

46. Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή στις παρατηρήσεις της, τα δικαιώματα που παρέχονται στα μέλη της οικογενείας του διακινούμενου εργαζομένου με τα άρθρα 7 και 10 του κανονισμού 1612/68 συνδέονται με τα δικαιώματα που απορρέουν για τον ίδιο τον εργαζόμενο από το άρθρο 48 της Συνθήκης και από τις σχετικές με την εφαρμογή του διατάξεις.

7 — Απόφαση 157/84 (Συλλογή 1985, σ. 1739, ιδίως σ. 1748, σκέψεις 15 μέχρι 17).

8 — Απόφαση 94/84 (Συλλογή 1985, σ. 1873, ιδίως σσ. 1884 και 1885, σκέψεις 14 μέχρι 16).

9 — Βλέπε αποφάσεις Frascogna (που προαναφέρθηκε, σκέψη 23) και Deak (που προαναφέρθηκε, σκέψη 22)· βλέπε επίσης απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1975 στην υπόθεση 32/75, Cristini (Rec. 1975, σ. 1085, ιδίως σ. 1095, σκέψη 14 και επ.) και απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1976 στην υπόθεση 63/76, Inzirillo (Rec. 1976, σ. 2057, ιδίως σ. 2068, σκέψεις 19 και 20).

47. Όπως τόνισε το Δικαστήριο με την απόφασή του στην υπόθεση Lebon της 18ης Ιουνίου 1987 [10], η ίση μεταχείριση της οποίας απολαύουν οι εργαζόμενοι υπήκοοι των κρατών μελών « όσον αφορά τα πλεονεκτήματα που παρέχονται στα μέλη της οικογενείας τους συμβάλλει στην ενσωμάτωση των διακινούμενων εργαζομένων στο εργασιακό περιβάλλον της χώρας υποδοχής που αποτελεί έναν από τους στόχους της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων ».

48. Επομένως, μόνο κατά το μέτρο που ο εργαζόμενος έχει ασκήσει το δικαίωμα αυτό, τα μέλη της οικογένειάς του μπορούν, ως έμμεσοι και κατά παράγωγο τρόπο δικαιούχοι, να επικαλούνται υπέρ αυτών την κοινοτική ρύθμιση. Με μια λέξη, για να μπορεί να τύχει εφαρμογής το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1612/68, πρέπει τα πρόσωπα που επικαλούνται το άρθρο αυτό να αποτελούν μέλη της οικογενείας « εργαζομένου υπηκόου ενός κράτους μέλους που απασχολείται στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους » (άρθρο 10).

49. Όμως, όπως η Επιτροπή παρατήρησε στην υπό κρίση υπόθεση, ο ενδιαφερόμενος — η σύζυγος του οποίου έχει τη γαλλική ιθαγένεια, χωρίς ουδέποτε, σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκομίστηκαν κατά τη διάρκεια της δίκης, να έχει εργαστεί σε άλλο κράτος μέλος — δεν είναι σύζυγος εργαζομένου κατά την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1612/68. Επομένως, ο εν λόγω κανονισμός δεν εφαρμόζεται ως προς αυτόν.

50. Το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί με το πνεύμα αυτό στην απόφασή του επί της υποθέσεως Morson-Jhanjan της 27ης Οκτωβρίου 1982 [11], όσον αφορά την κατάσταση δύο υπηκόων Σουρινάμ οι οποίοι ήθελαν να συγκατοικήσουν με τα αντίστοιχα τέκνα τους τα οποία είχαν την ολλανδική ιθαγένεια και ασκούσαν έμμισθη δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες χωρίς ουδέποτε να έχουν απασχοληθεί σε άλλο κράτος μέλος. Κατά το Δικαστήριο, οι διατάξεις του κανονισμού 1612/68 δεν καλύπτουν τα συντηρούμενα μέλη της οικογένειας εργαζομένου υπηκόου του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου αυτός εργάζεται (σκέψη 13)· με την ίδια απόφαση (σκέψη 16), το Δικαστήριο διευκρίνισε, επιπλέον, ότι οι διατάξεις της Συνθήκης, όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (ιδίως το άρθρο 48) και η θεσπισθείσα για την εκτέλεσή τους κανονιστική ρύθμιση (όπως ο κανονισμός 1612/68) « δεν εφαρμόζονται σε καταστάσεις που δεν έχουν κανένα συνδετικό στοιχείο με οιανδήποτε από τις καταστάσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο » [12].

51. **Ε** — Επομένως, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal des affaires de sécurité sociale της Nanterre ως εξής:

« 1) Το άρθρο 4 του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις

10 — Απόφαση 316/85 (Συλλογή 1987, σ. 2811, σκέψη 11).

11 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 35 και 36/82 (Συλλογή 1982, σ. 3723, ιδίως σ. 3736, σκέψη 13 και επ.).

12 — Με το ίδιο πνεύμα, βλέπε απόφαση της 28ης Ιουνίου 1984 στην υπόθεση 180/83, Moser (Συλλογή 1984, σ. 2539, ιδίως σ. 2547, σκέψεις 14, 15 και 16), και απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 1986 στην υπόθεση 298/84, Iorio (Συλλογή 1986, σ. 247, σκέψη 14).

οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας πρέπει να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού εμπίπτει το συμπληρωματικό επίδομα που καταβάλλεται από φορέα όπως το Fonds national de solidarité στους δικαιούχους συντάξεων αναπηρίας, προκειμένου να τους εξασφαλιστεί ένα ελάχιστο όριο μέσων διαβιώσεως, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έχουν έννομη αξίωση για τη χορήγηση τέτοιου επιδόματος.

2) Τα μέλη της οικογενείας εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους δεν μπορούν, οποιαδήποτε και αν είναι η ιθαγένειά τους, να επικαλούνται το άρθρο 2, παράγραφος 1, και το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71 για να λάβουν επίδομα όπως αυτό του Fonds national de solidarité, το οποίο λαμβάνουν οι δικαιούχοι βάσει ιδίου δικαιώματος, ανεξάρτητα από την ιδιότητά τους ως μέλη της οικογενείας εργαζομένου.

3) Ο κανονισμός 1612/68 του Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 1968 περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας δεν εφαρμόζεται επί καταστάσεων που δεν παρουσιάζουν κανένα συνδετικό στοιχείο με το κοινοτικό δίκαιο. Επομένως, δεν μπορούν να τον επικαλούνται τα μέλη της οικογένειας εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους τα οποία, χωρίς να είναι τα ίδια υπήκοοι κράτους μέλους, κατοικούν με τον εργαζόμενο αυτό στο κράτος μέλος του οποίου ο εν λόγω εργαζόμενος έχει την ιθαγένεια και όπου απασχολείται, χωρίς ουδέποτε να έχει ασκήσει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας.»